

## ЩО Ж СЛІД ВВАЖАТИ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ?

*В.Т.Сердюк*

Кожне підприємство має власний капітал. На сьогоднішній день за національними стандартами з бухгалтерського обліку капітал — це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [1]. На думку багатьох вчених, це формулювання є визначенням і власного капіталу [2].

Що ж входить до власного капіталу? По-перше, статутний капітал, який виникає при створенні підприємства за рахунок інвестицій на придбання майна та фінансових ресурсів. Крім статутного капіталу в процесі діяльності підприємства нагромаджується додатковий, резервний капітал тощо. У сукупності сума різних капіталів має назву власного капіталу і відображується у бухгалтерському балансі.

Але зараз багато вчених економістів та фінансистів не можуть прийти до ладу, що ж вважати власним капіталом. До 2000 року, до прийняття національних стандартів бухгалтерського обліку такого питання не виникало. Раніше у бухгалтерському балансі перший розділ пасиву називався “Джерела власних та прирівнених до них коштів” і вважався власним капіталом. Він складався ( у 1998 р.) з 18 статей, в т.ч. статутний капітал, додатковий капітал, резервний, доходи майбутніх періодів, спеціальні фонди і цільове фінансування, амортизаційний фонд тощо.

З прийняттям національних стандартів бухгалтерського обліку у 2000 році з'явилося це питання. Адже у новому балансі є два розділи. Перший розділ пасиву називається “Власний капітал” і цей розділ однозначно є власним капіталом. Він складається з 8 статей, в т.ч. статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, резервний капітал тощо. Але є і другий розділ пасиву, який називається “Забезпечення наступних витрат і платежів”. Він складається з трьох статей, які раніше ( до 2000 р.) входили в перший розділ пасиву “Джерела власних та прирівнених до них коштів”. Це такі статті як забезпечення виплат персоналу, інші забезпечення, цільове фінансування.

За національними стандартами власним капіталом вважається і перший, і другий розділи пасиву. Але не всі економісти, фінансисти, бухгалтери згодні з цим. Навіть в офіційних джерелах зустрічаються інші трактування. Так, згідно “Інструкції № 291” і фінансового аналізу власним капіталом є лише I розділ, а залученим — II, III, IV, V розділи пасиву. Згідно “Методичних рекомендацій щодо аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств-емітентів облігацій (крім комерційних банків)”, затверджених Аудиторською палатою, власним капіталом теж вважається лише I розділ, а II, III, IV, V розділи пасиву вважаються залученим капіталом.

К.А. Ізмайлова вважає, що власним капіталом є перший, другий та п'ятий розділи пасиву, оскільки їх статті входили раніше у I розділ пасиву [2]. Такої ж думки і Пушкар М.С. [3].

Так що ж вважати власним капіталом?

Розглянемо більш докладно другий та п'ятий розділи балансу. Другий розділ пасиву балансу називається “Забезпечення наступних витрат і платежів” і включає статті, які створюються за рахунок коштів підприємства і служать гарантією таких витрат, як забезпечення виплат персоналу (створення резерву); інші забезпечення (гарантійний ремонт тощо), цільове фінансування. До забезпечення наступних витрат і платежів відносять: витрати на оплату майбутніх відпусток, додаткове пенсійне забезпечення, гарантійний ремонт реалізованої продукції (сервісне обслуговування). Виходячи із змісту цього розділу, ми і його вважаємо власним капіталом.

П'ятий розділ пасиву називається “Доходи майбутніх періодів”. До цього розділу відносяться доходи, отримані у звітному або попередньому періодах, але відносяться до майбутніх. Це аванси за оренду основних засобів, підписки, абонентна плата. Але тому, що ці доходи будуть враховуватися у наступному періоді, до звітного періоду вони не відносяться. Тож V розділ Пасиву не відноситься ні до власного, ні до залученого капіталу, тому власним капіталом ми у новому балансі (після 2000 року) вважаємо I і II розділи пасиву як зазначено у національних стандартах бухгалтерського обліку. Однозначне визначення власного капіталу край

необхідне при проведенні фінансового аналізу для розрахунку низки фінансових показників, в т.ч. рентабельності власного капіталу, коефіцієнтів фінансової стійкості, фінансової незалежності (автономії), показника фінансового лівериджу, коефіцієнта фінансової стабільності, коефіцієнта фінансування.

#### *ЛІТЕРАТУРА*

1. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні. Закони. Положення. Інструкції. / Упоряд. Д.О. Горлов, І.В. Шпак. -К.: Юрінком Інтер, 2000 . -232 с.
2. Ізмайлова К.А. Фінансовий аналіз. -К.: МАУП. 2000.-152 с.
3. Пушкар М.С. Фінансовий облік. -Тернопіль: карт-бланки, 2002.-628 с.